Tentamen

Datorteknik Y, TSEA28

Datum	2024-01-05
Lokal	TER2, TER4
Tid	14-18
Utb. kod	TSEA28
Modul	TEN1
Kursnamn *Provnamn*	Datorteknik Y Skriftlig tentamen
Institution	ISY
Antal frågor	6
Antal sidor (inklusive denna sida)	6
Kursansvarig	Kent Palmkvist, 1347, Kent.Palmkvist@liu.se
Lärare som besöker skrivsalen *Telefon under skrivtiden*	Kent Palmkvist 013-281347
Besöker skrivsalen	Ca kl 15 och kl 17 (+/- 30 minuter)
Kursadministratör	Ulrika Ericsson, 013 282379
Tillåtna hjälpmedel	Inga
Betygsgränser	Preliminärt 0-20: U, 21-30: 3, 31-40: 4, 41-50: 5
Visning	Fredag 19/1 kl 14-15 i examinators kontor

Viktig information

- Hexadecimala värden anges antingen som 0x1234 eller $1234
- För de uppgifter där du måste göra uträkningar är det viktigt att du redovisar alla relevanta mellansteg
- I de uppgifter där du ska skriva assembler- eller mikrokod är det viktigt att du kommenterar koden
- Om du i en viss uppgift ska förklara något, tänk på att du gärna får rita figurer för att göra din förklaring tydligare
- Uppgifterna i tentan är inte ordnade efter svårighetsgrad
- Skriv inga svar i detta häfte!

Lycka till!

Fråga 1: Mikroprogrammering (10p)

I figur 1 återfinns en bekant datormodell som du ska mikroprogrammera i denna uppgift.

Jämfört med den modell du sett tidigare har följande förändring gjorts:
Mikroprogrammerings-ordet har utökats med ytterligare en bit (kallad R). Om R=0 fungerar datorn precis som tidigare. Om R=1 sätts styrsignaler som styr multiplexern vid GR0-GR3 till 3 (dvs register GR3 väljs), oavsett vad IR innehåller.

Notera att det är viktigt att du skriver vilken additionsoperation du valt (den som påverkar flaggorna eller den som inte påverkar flaggorna). (Om du inte skriver något speciellt kommer jag att anta att du ej vill modifiera flaggorna).

Mikrokodsminnnet innehåller i denna datormodell bland annat

addr	Mikrokod	Kommentar
0	ASR := PC, uPC := uPC+1	
1	IR := PM, PC := PC+1, uPC := uPC+1	
2	uPC := K2(M)	
3	ASR := IR, uPC := K1(OP)	; direktadressering (M=00)
4	ASR := PC, uPC := uPC + 1	; omedelbar adressering (M=01)
5	PC := PC + 1, uPC := K1(OP)	
6	ASR := IR, uPC := uPC+1	; indirekt adressering (M=10)
7	ASR := PM, uPC := K1(OP)	
8	AR := IR, uPC := uPC+1	; indexerad adressering (M=11)
9	AR := GR3+AR, uPC := uPC+1, R:=1	
0xa	ASR := AR, uPC := K1(OP)	

(a) (6) Skriv mikrokod för instruktionen POP GRx. Instruktionen ska hämta ett värde från stacken och uppdatera stackpekaren (GR3 används som stackpekare). GR3 pekar på första lediga plats på stacken, och stacken växer mot lägre adresser. Antag att adresseringsmode alltid är 00, och A-fältet alltid är satt till 0. Flaggor får påverkas. Ange adresserna för mikrokodsraderna som absoluta numeriska värden.

Exempel: Antag GR3=0x0034, PM(0x35)=0x1234. Om instruktionen POP GR2 utförs ska resultera i GR2=0x1234 och GR3=0x0035.

(b) (2) Antag POP-instruktionen har opcode 1101_2. Ange maskininstruktionen för POP GR2 i hexadecimal form.

(c) (2) Ange innehåll i K2. Ange alla värden (både för adress och data) i binär form.

Fråga 2: Allmän teori (10p)

(a) (2) Ange två skillnader mellan SRAM och DRAM

(b) (2) Vad skiljer en SIMD-dator från en vanlig generell dator?

(c) (2) Varför innehåller en dator alltid någon form av ROM-minne?

(d) (2) Ge ett litet kodexempel på hur man kan programmera en processor med delayed branch så styrkonflikten inte sänker prestandan hos processorn.

(e) (2) Ange två egenskaper hos ett fleranvändarsystem som kräver att en MMU ingår i datorn.

Fråga 3: Assemblerprogrammering (10p)

Skriv en subrutin som skriver ut en ASCII sträng byte för byte med speciell hantering av styrtecken. Subrutinen ska för ASCII-värden mellan 0x20 och 0x7E skriva ut dom direkt. För ASCII-värden mellan 0xa0 och 0xfe ska först bit 7 nollställas i värdet och sedan det nya värdet skrivas ut direkt. För alla andra värden ska dom istället skrivas ut som hexadecimala värden, där först två tecken ’0’ (ASCII-kod 0x30) och ’x’ (ASCII-kod 0x78) skrivs ut följt av mest signficant nibble och sedan minst signifikant nibble i hexadecimal form.

ASCII-värdet för ’0’ är 0x30, ’1’ är 0x31, ... ’9’ är 0x39, ’A’ är 0x41, ’B’ är 0x42, ..., ’F’ är 0x46.

För utskrift av ett tecken ska en redan skriven subrutin kallad Subrutin1 användas, som förväntar sig att r0 innehåller ASCII-värdet för det tecken som ska skrivas ut. Subrutinen Subrutin1 förstör även värdet i register r1 och r2. Subrutin1 ska inte skrivas.

De byte som ska skrivas ut finns lagrad i minnet med start på den adress som anges i r0. Antal byte som ska skrivas ut anges i r1. Minnescellerna som innehåller strängen får inte ändras av subrutinen.

Exempel: r0 = 0x20001005, r1=0x00000006

Minnesinnehåll

Adress	Värde			
0x20001000	0x10	0x76	0x86	0x9A
0x20001004	0x21	0x48	0x69	0x4A
0x20001008	0xCF	0x1E	0x6F	0x70
0x2000100C	0x70	0x21	0x00	0x02

Värdet 0xCF får då bit 7 = 0 och blir 0x4F, och värdet 0x1E skrivs ut som de fyra tecknen ’0’ ’x’ ’1’ ’E’. Subrutinen Subrutin1 anropas därför 9 gånger med r0 satt följande värden: 0x48, 0x69, 0x4A, 0x4F, 0x30, 0x78, 0x31, 0x45, 0x6F.

Fråga 4: Avbrott (8p)

Skriv en avbrottsrutin som först läser ett 8-bitars 2-komplementvärde från adress 0x40001000 och teckenförlänger detta till 16 bitars längd. Därefter ska ett 16 bitars 2-komplementvärde läsas från adress 0x40001010. De två värdena ska sedan adderas ihop och denna summa ska placeras i r0 (med bit 31 till bit 16 = 0). Därefter ska subrutinen Subrutin2 anropas. Subrutin2 ska inte skrivas. Subrutin2 förstör r0, r4 och r5.

Efter att subrutin2 är klar ska det största av de två 16-bitarsvärdena skrivas till minnet på adress 0x40001020.

Inga andra avbrott får starta medan denna avbrottsrutin kör.

Exempel: Avbrottsrutinen läser in värdet 0x87 från adress 0x40001000. Teckenförlängt blir detta värde 0xff87. Därefter läses värdet 0x4413 in från minnesadress 0x40001010. Summan blir 0x439A (nollställer bit 31 till bit 16) som läggs i r0. Subrutin2 anropas. Slutligen skrivs värdet 0x4413 till adress 0x40001020 eftersom i 16-bit tvåkomplementrepresentation är 0x4413 > 0xff87.

Fråga 5: Aritmetik (6p)

(a) (2p) Antag register r0=0x12345678 och r1=0x6543210 och instruktionen AND r0,r1 körs. Vad blir värdet i r0 och värdet på flaggorna Z och N?

(b) (2p) Beräkna värdet i decimal form för 2-komplementsvärdet 10101_{2C}.

(c) (2p) Beräkna summan av 6-bitars 2-komplementstalet 011101_{2C} med 4-bitars 2-komplementstalet 1101_{2C}. Ange summan som ett 10-bitars 2-komplementstal.

Fråga 6: Cache (6p)

En processor har en gruppassociativ cache på 16KB (dvs 16384 byte). Adressbussen är 32 bitar lång. Varje cacheline är 64 byte lång. 20 adressbitar används som tag av cachen.

(a) (2p) Vilken associativitet har denna cache?

(b) (2p) Hur många adressbitar används som index?

(c) (2p) Antag cachen är tom. Hur många cachemissar fås om 8 läsninger enligt sekvensen 0x2456789E + n*0x006 (n = 0,1,2,3,..7.) görs? Antag att varje läsning hämtar ett 16-bitars tal.

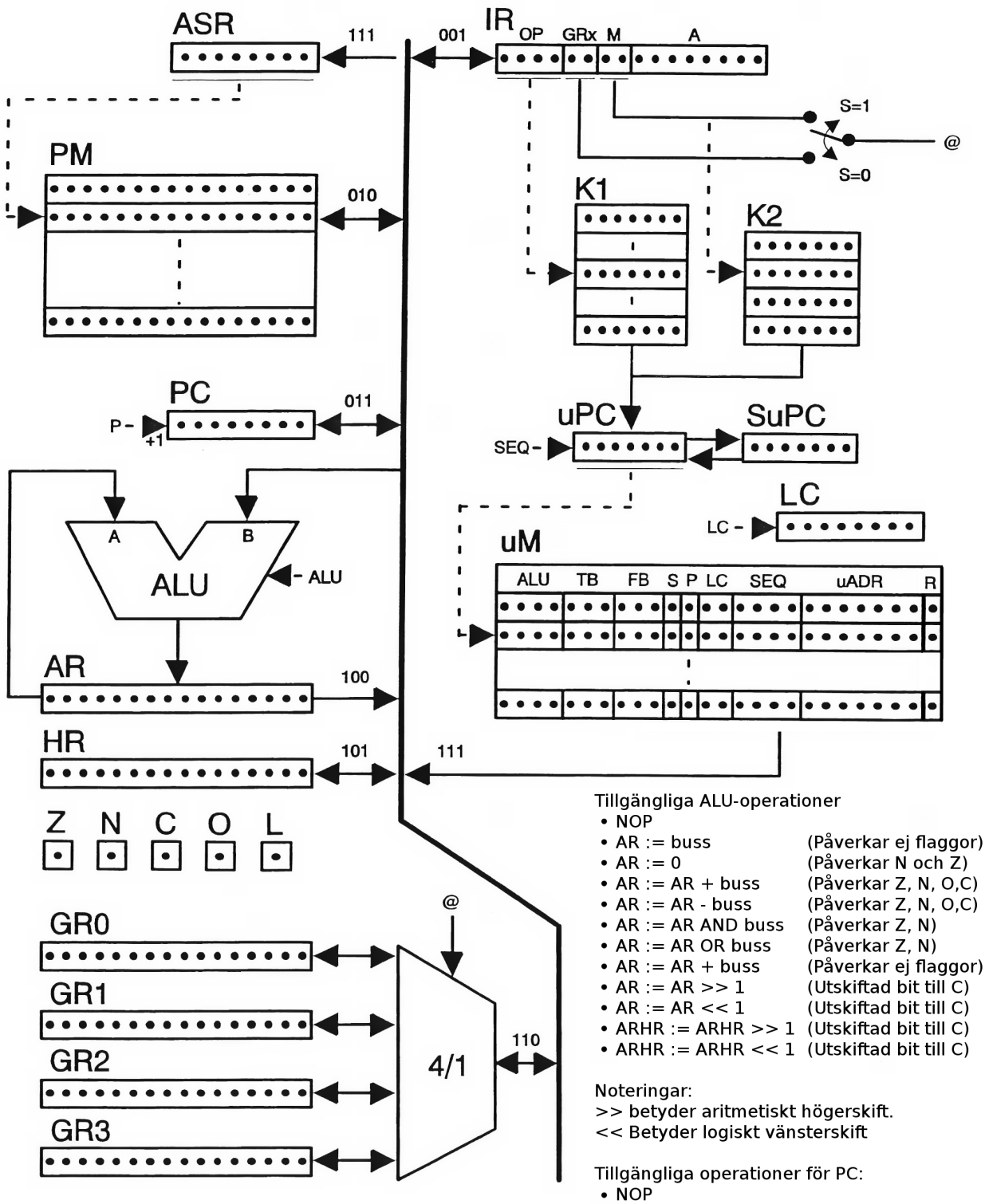

Tillgängliga ALU-operationer

- NOP
- AR := buss (Påverkar ej flaggor)
- AR := 0 (Påverkar N och Z)
- AR := AR + buss (Påverkar Z, N, O,C)
- AR := AR - buss (Påverkar Z, N, O,C)
- AR := AR AND buss (Påverkar Z, N)
- AR := AR OR buss (Påverkar Z, N)
- AR := AR + buss (Påverkar ej flaggor)
- AR := AR >> 1 (Utskiftad bit till C)
- AR := AR << 1 (Utskiftad bit till C)
- ARHR := ARHR >> 1 (Utskiftad bit till C)
- ARHR := ARHR << 1 (Utskiftad bit till C)

Noteringar:
>> betyder aritmetiskt högerskift.
<< Betyder logiskt vänsterskift

Tillgängliga operationer för PC:

- NOP
- PC := PC + 1 (PC räknas upp med ett)
- PC := buss

Tillgängliga operationer för LC:

- NOP
- LC räknas ned med ett
- LC laddas från uADR

Tillgängliga operationer för uPC:

- uPC := uPC + 1 (uPC räknas upp med ett)
- uPC := K1(OP)
- uPC := K2(M)
- uPC := 0
- uPC := uADR
- uPC := uADR om (valfri) flagga är 1, annars uPC+1
- uPC := uADR om (valfri) flagga är 0, annars uPC+1

Under varje klockcykel kan även en av följande enheter skicka data från bussen: IR, PM, PC, AR, HR, GRx eller uM. En av följande enheter kan också ta emot data ifrån bussen varje klockcykel: IR, PM, PC, AR, HR, GRx eller ASR Viktigt: När uM (de 16 minst signifikanta bitarna) skickas ut till bussen kan enbart en ALU-operation och/eller en bussöverföring göras. uPC räknas också automatiskt upp med ett i detta fall.

Signalen S väljer om M eller GRx-fältet ska användas till att adressera GR0-GR3 (S=0 innebär att GRx-fältet adresserar GR0-GR3). Slutligen används signalen R=1 för att tvinga styrsignalen @ att bli 3.

Figur 1: En välkänd datormodell (Björn Lindskog 1981)

Kort repetition av ARM Cortex-M4

Mnemonic	Kort förklaring	Mnemonic	Kort förklaring
ADR	Address	CPSID	Disable interrupt
ADD, ADDS	Addition	CPSIE	Enable interrupt
ADDC,ADDCS	Addition with C flag	EOR,EORS	Logic XOR
AND,ANDS	Logic AND	LDR	Load register
ASR,ASRS	Arithmetic shift right	LDRB,LDRSB	Load register byte
B	Branch	LDRH,LDRSH	Load register halfword
BCC,BLO	Branch on carry clear	LSL,LSLS	Logic shift left
BCS,BHI	Branch on carry set	LSR,LSRS	Logic shift right
BEQ	Branch on equal	MOV,MOVS	Move
BGE	Branch on greater than or equal	MUL,MULS	Multiply
BGT	Branch on greater than	MVN	Move not
BL	Branch and link	NOP	No operation
BLT	Branch on less than	ORR,ORRS	Logic OR
BLE	Branch on less than or equal	POP	Pop
BLS	Branch on lower or same	PUSH	Push
BLT	Branch on less than	ROR	Rotate right
BMI	Branch on minus	SBC,SBCS	Subtraction with C flag
BNE	Branch on not equal	STR	Store register
BPL	Branch on plus	STRB	Store register byte
BVC	Branch on overflow clear	STRH	Store register halfword
BVS	Branch on overflow set	SUB,SUBS	Subtraction
BX	Branch and exchange	TST	Test
CMP	Compare (Destination - Source)		

```
; Exempel på ARM Cortex-M4 kod som kopierar 200 bytes från 0x2000 till 0x3000

main:  mov  r0,#(0x2000 & 0xffff)
       movt r0,#(0x2000 >> 16)
       mov  r1,#(0x3000 & 0xffff)
       movt r1,#(0x3000 >> 16)
       mov  r3,#50
loop:
       ldr  r4,[r0],#4
       str  r4,[r1],#4
       subs r3,r3,#1
       bne  loop
```